

Kies 3

Leerwerkboek burgerschap

SANDER HEEBELS • MARK OOMEN • HANNEKE SCHOTTERT
MENNO BEEKHUIZEN • PETRI BENSCHOP

uitgeverij
~deviant

Heb je een leeshandicap en wil je dit boek in een toegankelijke leesvorm, bel dan Dedicon: 0486-486486, of kijk op www.dedicon.nl.

Inhoudsopgave

Verantwoording van de methode	4		
Woord aan de leerling	8		
Thema 1 De samenleving		Thema 4 Inspraak	
Startopdracht	10	Startopdracht	140
Les 1 Cultuur	11	Les 1 Democratie	141
Les 2 Integratie	18	Les 2 Verkiezingen	148
Les 3 Vrijheid	26	Les 3 Media en actie	155
Les 4 Discriminatie	33	Les 4 De gemeente	160
Les 5 Veiligheid	39	Les 5 De Europese Unie	165
Begrippenlijst	47	Begrippenlijst	172
Verwerkingsles	49	Verwerkingsles	174
Keuzeopdrachten	52	Keuzeopdrachten	177
Thema 2 Omgaan met elkaar		Thema 5 Werken	
Startopdracht	54	Startopdracht	180
Les 1 Identiteit	55	Les 1 De arbeidsmarkt	181
Les 2 Relaties	62	Les 2 Werk vinden	189
Les 3 Sociale media	69	Les 3 Arbeidsvoorwaarden	196
Les 4 Groepsgedrag	75	Les 4 Rechten van werknemers	203
Les 5 Asociaal gedrag en geweld	82	Les 5 De verzorgingsstaat	210
Begrippenlijst	90	Begrippenlijst	216
Verwerkingsles	91	Verwerkingsles	218
Keuzeopdrachten	94	Keuzeopdrachten	221
Thema 3 Rechtsstaat		Thema 6 Leefstijl	
Startopdracht	96	Startopdracht	224
Les 1 Grondrechten	97	Les 1 Media en reclame	225
Les 2 De regering	104	Les 2 Geld	231
Les 3 Het parlement	112	Les 3 Duurzaamheid	240
Les 4 De rechtsspraak	119	Les 4 Gezondheid	246
Les 5 Mensenrechten	125	Les 5 Seksualiteit	253
Begrippenlijst	132	Begrippenlijst	259
Verwerkingsles	134	Verwerkingsles	260
Keuzeopdrachten	137	Keuzeopdrachten	263
Wat heb je geleerd?	264		
Bronvermelding afbeeldingen	268		

2014 Eerste druk, eerste oplage

Vormgeving en opmaak: PPMP Prepress, www.ppmp.nl
Tekening omslag: Mirjam Visser, www.mirjamvisser.nl
Tekeningen binnenwerk: Ymke Pas, www.ymkes-infographics.nl,
Erwin Suvaal en Luci van Engelen, www.cviiontwerp.nl

Uitgeverij Deviant
Krommestraat 70
3811 CD Amersfoort
t: 033-4650831
e: info@uitgeverij-deviant.nl
i: www.uitgeverij-deviant.nl

© 2014 Uitgeverij Deviant, Amersfoort

Het is niet toegestaan dit werk, of delen daarvan, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever te kopiëren. Onrechtmatig kopiëren is een vorm van diefstal. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van art. 16b en 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht, Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp. Voor het overnemen van een of enkele gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers of andere compilatiewerken dient men zich tot de uitgever te wenden.

Ondanks alle inspanningen is het de uitgever misschien niet gelukt alle rechthebbenden te achterhalen. Als u denkt rechthebbende te zijn, neemt u dan contact op met de uitgever.

Uitgeverij Deviant drukt haar boeken in Nederland en op papier met het FSC-keurmerk.

ISBN: 978-94-91699-559

Startopdracht

Je hebt een bericht gekregen van een jongen die je tijdens je vakantie in Suriname hebt ontmoet. Schrijf een reactie in het lege vak.

Home

(geen onderwerp)

- ◀ Terug naar berichten
- Markeren als ongelezen
- Spam rapporteren
- Verwijderen

Tussen [jou](#) en [Stefano](#)

Stefano 20 mei om 17:00 uur
Heeeee!

Hoe is het???? Ik vind het echt superleuk dat ik je tijdens je vakantie in Suriname heb ontmoet! :D

Ik heb een vraag.... Ik moet voor school een werkstuk maken over Nederland, maar ik weet er eigenlijk niet zo veel van. Kun jij me wat meer vertellen over Nederland? Wat zijn bijvoorbeeld typisch Nederlandse gewoonten? Wat vinden Nederlanders belangrijk?

Let me know!

Thankssss 😊

Schrijf een reactie ...

Bestand toevoegen
Foto toevoegen
Enter om te verzenden
Antwoorden

Les 1 Cultuur

In deze les leer je over:

- cultuur en tradities;
- waarden en normen;
- tolerantie.

Theorie

In Nederland leef je met allerlei verschillende mensen samen. Al deze mensen hebben hun eigen kledingstijl, hun eigen achtergrond en hun eigen ideeën en gewoonten. Elke groep mensen heeft kenmerken waaraan je ze kunt herkennen. Zo gaan veel Nederlandse kinderen op de fiets naar school en hebben veel zakenmannen een pak aan. Het geheel aan kenmerken van een groep mensen noem je een **cultuur**.

Mensen uit hetzelfde land of met dezelfde afkomst delen vaak een cultuur. Zo kun je spreken van de Nederlandse cultuur of de Chinese cultuur. Maar een cultuur kan ook bestaan uit een groep mensen die een interesse, geloof, sport of muziekstijl deelt. Je kunt bijvoorbeeld spreken van een hiphopcultuur met een gedeelde muzieksmaak en kledingstijl.

Mensen met een gemeenschappelijke cultuur voelen zich vaak met elkaar verbonden. Dit komt onder andere omdat ze bepaalde gewoonten delen, zoals eetgewoonten of de gewoonte om elkaar op een bepaalde manier te begroeten. Gewoonten die van de ene op de andere generatie worden doorgegeven, noem je **tradities**. Een voorbeeld van een traditie binnen de Nederlandse cultuur is het vieren van Sinterklaas.

Je kunt je met verschillende culturen verbonden voelen.

Opdracht 1

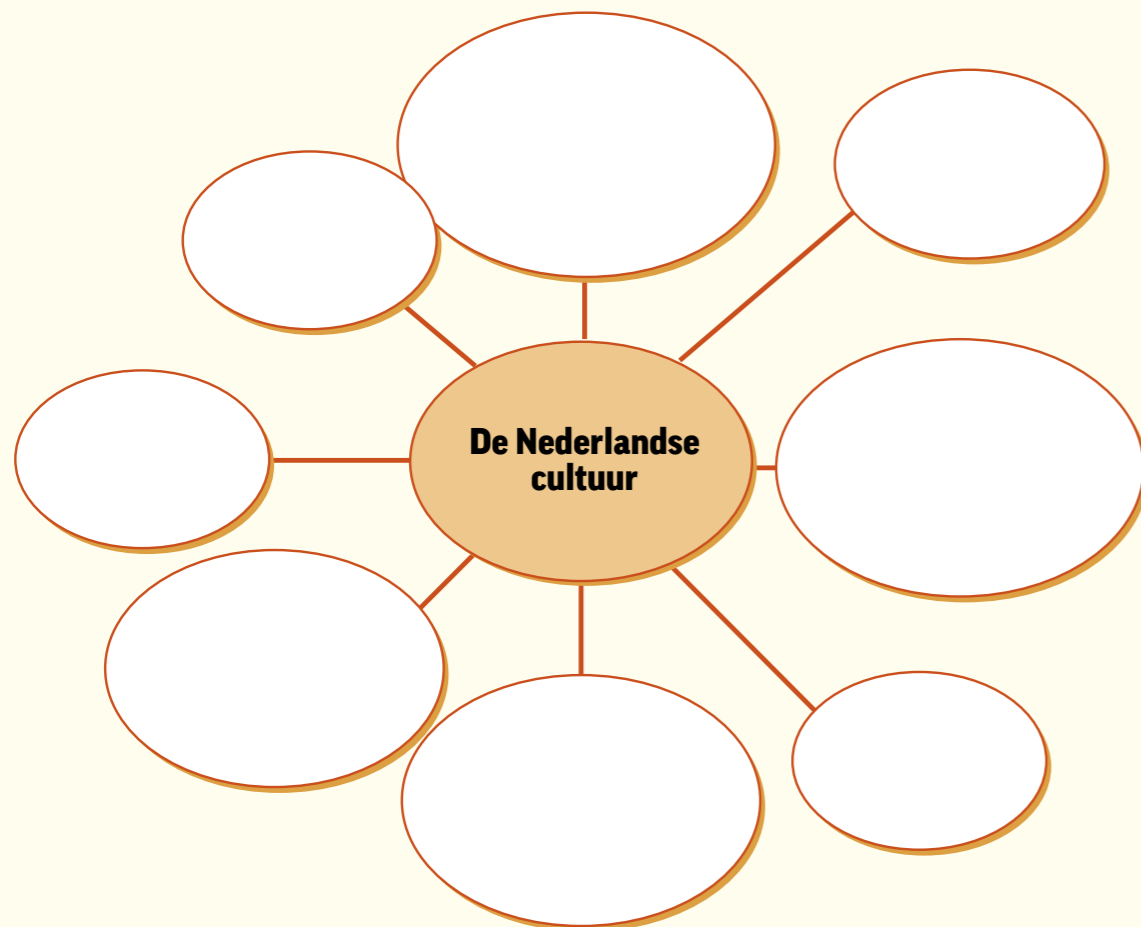

Mensen uit hetzelfde land delen vaak een cultuur.

- a. Voel jij je verbonden met de Nederlandse cultuur?
Leg je antwoord uit.

- b. Voel jij je verbonden met andere culturen?
Leg je antwoord uit.

- c. Vul het woordweb in.
Schrijf in het woordweb woorden die volgens jou met de Nederlandse cultuur te maken hebben.

- d. Welke gewoonten of tradities deel jij met veel andere Nederlanders?
Leg je antwoord uit.

- e. Zoek een klasgenoot om mee samen te werken.
Vergelijk jullie woordweb met elkaar.
Welke verschillen vallen jullie op?

Opdracht 2

Lees de tekst.

Traditie is traditie?

De laatste jaren lijken tradities eerder te zorgen voor verdeeldheid dan voor verbinding tussen mensen. Neem bijvoorbeeld een typisch Nederlandse traditie: het vieren van Sinterklaas. Sommige mensen zien Zwarte Piet als een symbool van slavernij en racisme. Zij vinden dat het sinterklaasfeest anders gevierd moet worden. Andere mensen vinden de ophef over Zwarte Piet onzin. Zij vinden dat Zwarte Piet niks met racisme te maken heeft en willen vasthouden aan het traditionele sinterklaasfeest. Mét Zwarte Pieten.

Denk ook aan het afsteken van vuurwerk met oud en nieuw. In veel landen is dit verboden, maar hier in Nederland mag iedereen rond de jaarwisseling enorme vuurwerkpakketten de lucht inschieten. Elk jaar gebeuren er weer ongelukken met vuurwerk. Maar omdat vuurwerk een traditie is, blijven mensen toch elk jaar weer vuurwerk afsteken.

Traditionele feesten worden jaar in jaar uit op dezelfde manier gevierd. Is dat de charme van tradities, of is dat juist het probleem?

Deel op FB 1
 Tweet 2
1 0

a. Waarom denk je dat mensen graag willen dat tradities hetzelfde blijven?

b. Vind jij dat de sinterklaastraditie moet worden aangepast?
Leg je antwoord uit.

c. Vind jij dat de traditie van het afsteken van vuurwerk met oud en nieuw moet worden aangepast?
Leg je antwoord uit.

d. Schrijf een traditie op die jij heel belangrijk vindt.
Leg uit waarom je deze traditie belangrijk vindt.

e. Zijn er kenmerken van de traditie die jij belangrijk vindt, waar andere mensen moeite mee kunnen hebben, zoals in het geval van Zwarte Piet?
Leg je antwoord uit.

f. Voer een klassengesprek over het aanpassen van de sinterklaastraditie.

g. Vindt het merendeel van jouw klasgenoten dat de sinterklaastraditie moet worden aangepast?
Zo ja, hoe moet de sinterklaastraditie volgens jouw klas worden aangepast?

Theorie

Binnen een cultuur delen mensen bepaalde waarden en normen. **Waarden** zijn ideeën die mensen belangrijk vinden en waarnaar mensen proberen te leven. Normen zijn gebaseerd op waarden. **Normen** zijn gedragsregels waar mensen naar leven. Binnen de cultuur van een bedrijf kan de waarde beleefdheid bijvoorbeeld heel belangrijk zijn. Bij die waarde hoort de norm dat je klanten met 'u' aanspreekt.

Nieuws | **Bedrijfsonderdelen** | Vakgebieden | Medewerkers | Werken bij Verweij | Vacatures | Contact

WERKEN BIJ MEUBELMAKERIJ VERWEIJ

Net als elk ander bedrijf heeft Meubelmakerij Verweij een eigen bedrijfscultuur. Binnen deze cultuur hechten wij aan een aantal waarden en normen. Kies je ervoor om bij ons te komen werken, dan kies je ook voor onze waarden en normen.

Klantvriendelijkheid

Onze klanten staan voorop: we luisteren naar hun wensen en staan iedereen graag te woord.

Vakmanschap

In ons bedrijf werken echte vakmensen met kennis van zaken.

Creativiteit

We komen steeds met nieuwe ideeën.

Teamspirit

We zijn een hecht team: we staan voor elkaar klaar en iedereen draagt zijn steentje bij.

Professionaliteit

We vinden het belangrijk dat iedereen op tijd komt en zich aan de regels houdt.

Binnen een cultuur wordt van je verwacht dat je je aan de geldende normen houdt. Binnen jouw cultuur kan bijvoorbeeld van je verwacht worden dat je je niet te sexy kleedt. Het kan lastig zijn om je niet aan de normen van een cultuur te houden, omdat je dan afwijkt van de groep. Soms zijn er binnen een cultuur dingen die niet geaccepteerd worden of waar niet over gepraat mag worden. In sommige culturen is het bijvoorbeeld de norm om geen seks te hebben voor het huwelijk. Als je dit toch doet, wordt dat niet geaccepteerd.

Als de waarden en normen van mensen verschillen, kan dit tot spanningen leiden. Voor islamitische meisjes kan het bijvoorbeeld heel belangrijk zijn om een hoofddoek te dragen, ook op school. Maar op sommige scholen mogen meisjes geen hoofddoek dragen, omdat de schoolleiding dat niet vindt passen bij de cultuur van de school. De norm van het meisje botst dan met de norm van de school.

Versillen tussen culturen hoeven niet voor problemen te zorgen als je accepteert dat mensen anders zijn dan jij en andere ideeën kunnen hebben. Het accepteren van mensen die anders zijn dan jij, wordt **tolerantie** genoemd. Je bent bijvoorbeeld tolerant als je het accepteert dat iemand anders in God gelooft, terwijl jij zelf niets met geloof hebt.

Opdracht 3

Lees de tekst.

Niet uit de kast – homoseksualiteit in de moslimcultuur

Waarom komen er zo weinig jonge moslim-homo's uit de kast? Schamen zij zich? Zijn ze bang? En zo ja, voor wie zijn ze dan bang?

In deze aflevering gaat Arie Boomsma op zoek naar het antwoord op de vraag waarom homoseksualiteit nog steeds als groot taboe wordt gezien in de moslimcultuur. Boomsma gaat onder meer in gesprek met een imam en een Marokkaanse jongen die in het geheim een homoseksuele relatie heeft.

In het kort

Titel:
Niet uit de kast

Zender:
Nederland 2

Datum:
9 februari 2014

Uitzendtijd:
19:00 - 19:55

Genre:
Informatief

◀ Vorig programma

Volgend programma ▶

Deel op FB 1
 Tweet 2
 g+1 0

Tekst naar: Kro.nl.

a. Leg uit wat met 'uit de kast komen' wordt bedoeld.

b. Leg uit wat met een taboe wordt bedoeld.

c. Over welk taboe gaat het tv-programma?

d. Denk je dat een tv-programma kan helpen om dit taboe te doorbreken?

e. Leg uit wat de aflevering met tolerantie te maken heeft.

f. Vind jij jezelf tolerant?
Leg je antwoord uit.

Begrippenlijst

Asociaal gedrag	Gedrag waarbij je geen rekening houdt met anderen.
Assertief zijn	Het eerlijk en actief uitkomen voor je mening of gevoelens.
Communicatie	Het delen van informatie.
Erfelijke eigenschappen	Eigenschappen die je van je ouders of voorouders meekrijgt bij je geboorte.
Fatsoensnormen	Gedragsregels over hoe je met elkaar omgaat.
Groepsdruk	Het onder druk zetten van een persoon om mee te doen met de groep.
Groepsgedrag	Gedrag dat mensen in een groep vertonen.
Identiteit	Alle eigenschappen waaraan je herkend kunt worden.
Referentiekader	Het geheel van waarden, normen en uitgangspunten op basis waarvan je naar de wereld kijkt.
Relatie	Een verbinding die je met iemand hebt.
Rol	De manier waarop je je in een bepaalde groep gedraagt.
Rolconflict	Wanneer je rol in een bepaalde situatie botst met jouw waarden en normen of met een andere rol die je hebt.
Seksuele intimidatie	Als iemand tegen zijn zin wordt aangeraakt of er bij iemand wordt aangedrongen op seksueel contact.
Seksueel misbruik	Als iemand wordt gedwongen om seksuele handelingen uit te voeren of te ondergaan.
Seksuele geaardheid	Je seksuele voorkeur: of je op mannen of op vrouwen valt of op allebei.
Sociale media	Communicatiemiddelen waarmee je online met andere mensen in contact kunt komen.

Verwerkingsles

Opdracht 1

Lees de tekst.

De zelfmoord van Amanda Todd

Amanda Todd was een meisje uit Canada dat in 2012 zelfmoord pleegde. Ze was toen 15 jaar oud. Ze pleegde zelfmoord omdat ze jarenlang was gepest, zowel op school als via het internet.

Amanda had tijdens een webcamchat haar borsten laten zien aan een man. Deze man sloeg de beelden op, bedreigde haar en verspreidde de beelden via Facebook. Amanda werd vervolgens jarenlang gepest en moest meerdere keren van school wisselen. Uiteindelijk kon Amanda het niet meer aan en pleegde ze zelfmoord.

a. Leg uit dat Amanda Todd slachtoffer is geworden van seksueel misbruik.

b. Welk risico van het gebruik van sociale media blijkt uit de tekst?

c. Waarom is de drempel om te pesten vaak lager via sociale media dan in het openbaar?

d. Wat heeft pesten met groepsgedrag te maken?

Opdracht 2

Verbind elk voorbeeld met het juiste begrip.

Michael komt tijdens de discussie op voor zijn eigen mening.

In de buurt waar Annet woont, worden de laatste tijd vaak bushokjes gesloopt.

Een collega van Nadia maakt vaak seksueel getinte opmerkingen tegen haar.

Nuriye heeft net als haar ouders bruin haar en bruine ogen.

De vrienden van Donny dringen erop aan dat hij meedoet met blowen.

Tim valt op jongens en op meisjes.

Geoffrey gaat weleens eten bij Surinaamse vrienden en eet daar dingen die hij nog nooit heeft gegeten.

Groepsdruk

Erfelijke eigenschappen

Asociaal gedrag

Seksuele geaardheid

Assertief

Referentiekader

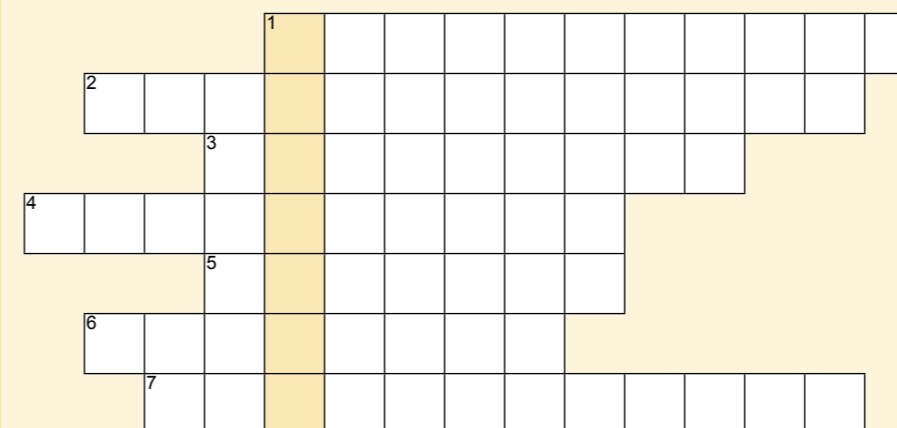
Seksuele intimidatie

Opdracht 3

Maak de puzzel.

Kruiswoordpuzzel

Vragen

1. Wat ontstaat er als verschillende rollen van een persoon met elkaar botsen?
2. Waaruit bestaat iemands identiteit?
3. Wat ben je als je goed voor jezelf kunt opkomen?
4. Waarvan is sprake als mensen bij iemand aandringen om mee te doen met de groep?
5. Wat heb je met iedereen met wie je omgaat?
6. Hoe noem je gedrag waarbij iemand geen rekening houdt met anderen?
7. Hoe noem je een regel over hoe je je zou moeten gedragen?

De letters in de gele hokjes vormen samen een woord.
Dit is de oplossing van de puzzel.

Oplossing: _____

Keuzeopdrachten

Lees de keuzeopdrachten.

Keuzeopdracht 1 Blog

Je gaat vijf dagen lang een blog bijhouden over sociale media. Elke dag schrijf je in jouw blog wat jou is opgevallen op sociale media. Bijvoorbeeld wat jij op sociale media bent tegengekomen, waar je sociale media voor hebt gebruikt of hoe mensen op sociale media met elkaar omgaan.

Keuzeopdracht 2 Flyer

Je maakt samen met een klasgenoot een flyer voor een campagne tegen asociaal gedrag. In de flyer leg je uit hoe je met asociaal gedrag en agressief gedrag kunt omgaan en hoe je dit kunt voorkomen. Jullie kiezen zelf of het gaat om gedrag op school, op de sportclub, tijdens het uitgaan of in het openbaar vervoer.

Keuzeopdracht 3 Soapscène

Je bedenkt samen met drie klasgenoten een scène uit een soapserie. Jullie bedenken het script voor de scène, spelen de scène en nemen de scène op. Jullie kiezen één van de volgende onderwerpen voor jullie scène:

- pesten;
- verwachtingen in relaties;
- grenzen aangeven;
- groepsdruk;
- rolconflicten.

a. Kruis de keuzeopdracht aan die je gaat uitwerken.

☐	Keuzeopdracht 1	Blog
☐	Keuzeopdracht 2	Flyer
☐	Keuzeopdracht 3	Soapscène

b. Download de opdracht van je keuze via **Studimeter.nl** of vraag de opdracht aan je docent.

c. Werk de keuzeopdracht uit.

d. Stop de uitwerking van de keuzeopdracht in je portfolio.